[discriminatiewijzer.nl]

{ Rotterdam Inclusivity Project } (2025)

[TITLE] # Discriminatie, reacties daar op en diversiteitshoudingen in Rotterdam

[AUTHOR] Kekeli Ayivi, Asya Pisarevskaya

[DATE] 2025

[1] Introductie

Deze samenvatting presenteert de belangrijkste bevindingen van het ***Omnibus 2024-rapport***, opgesteld in het kader van het ***Rotterdam Inclusivity Project***. De analyse is gebaseerd op gegevens uit de Omnibusenquête 2024, die begin 2024 door de gemeente Rotterdam in samenwerking met OBI is uitgevoerd. De resultaten hebben betrekking op het jaar 2023 en geven inzicht in de ervaringen van Rotterdammers in hun stad.

Daarnaast wordt onderzocht hoe inwoners reageren op discriminatoire incidenten. Ook bevat de analyse gegevens over patronen in meldingsgedrag. Deze patronen helpen om tekorten in vertrouwen, toegankelijkheid en waargenomen effectiviteit van meldingsmechanismen te signaleren. De analyses richten zich specifiek op onderdelen van de enquête die betrekking hebben op discriminatie en houdingen ten opzichte van diversiteit. Omdat de Omnibusenquête jaarlijks wordt uitgevoerd, is het bovendien mogelijk de ontwikkeling van deze thema's van 2019 tot en met 2023 te volgen.

Deze analyse bouwt voort op eerdere rapporten die zijn uitgevoerd op basis van Wijkprofiel- en Radargegevens. Het rapport biedt een meer diepgaande en gedetailleerde kijk op discriminatie-ervaringen, doordat verschillende discriminatiegronden worden meegenomen en ook wordt belicht wat er gebeurde na de discriminatie-ervaring. Hierdoor wordt zichtbaar hoe mensen reageren en of zij dergelijke incidenten melden. Daarnaast toont het rapport of er verbanden bestaan tussen de houding van Rotterdammers ten opzichte van diversiteit en hun ervaringen met discriminatie.

Het primaire doel van dit rapport is het lokale bestuur te informeren door kritieke kwesties en mogelijke interventies te identificeren die de antidiscriminatie-inspanningen in de gemeente Rotterdam ondersteunen. Daarom bouwt dit rapport voort op de Analyse van het Rotterdamse beleid tegen discriminatie en Rotterdam en superdiversiteit. De inzichten uit die documenten zijn gekoppeld aan deze analyse van de Omnibusgegevens om aanbevelingen voor beleidsverbetering te formuleren.

[II] Discriminatie

De resultaten van de Omnibusenquête laten duidelijke trends zien in discriminatie-ervaringen in Rotterdam. Tussen 2019 en 2022 bleef het percentage mensen dat discriminatie rapporteerde in Nederland relatief stabiel, met een gemiddelde van 18 tot 20 procent. In 2023 vond echter een opvallende stijging plaats: bijna 24 procent van de respondenten gaf aan in de afgelopen twaalf maanden discriminatie te hebben ervaren. Dit is het hoogste percentage in de onderzochte periode (zie Bijlage C1).

Migratieachtergrond en etniciteit behoren, zoals verwacht, tot de sterkste voorspellers van ervaren discriminatie. Het verschil tussen de eerste en tweede generatie migranten – vóór 2020 ongeveer tien procent, waarbij de tweede generatie zich vaker gediscrimineerd voelde – is in de afgelopen jaren vrijwel verdwenen (zie Bijlage C2). In 2023 rapporteerden zowel kinderen van immigranten (32 procent) als migranten van de eerste generatie (29 procent) ongeveer tweemaal zo vaak discriminatie als personen van Nederlandse afkomst (15 procent) (zie Bijlage A1).

Binnen deze groepen zijn er specifieke bevolkingscategorieën die extra worden getroffen. Zo gaf 44 procent van de respondenten met een Caribische achtergrond aan in 2023 discriminatie te hebben ervaren. Dit percentage ligt aanzienlijk hoger dan in 2022, toen het niveau tijdelijk was gedaald tot 14 procent, en is weer vergelijkbaar met de situatie vóór 2020. Ook andere groepen rapporteren hoge cijfers: 40 procent van de Marokkaanse en 36 procent van de Turkse respondenten meldde in 2023 discriminatie, de hoogste percentages in de onderzochte periode (zie Bijlage A2).

Figuur 1: Discriminatie op basis van migratieachtergrond, inkomensgroep en leeftijdsgroep in %

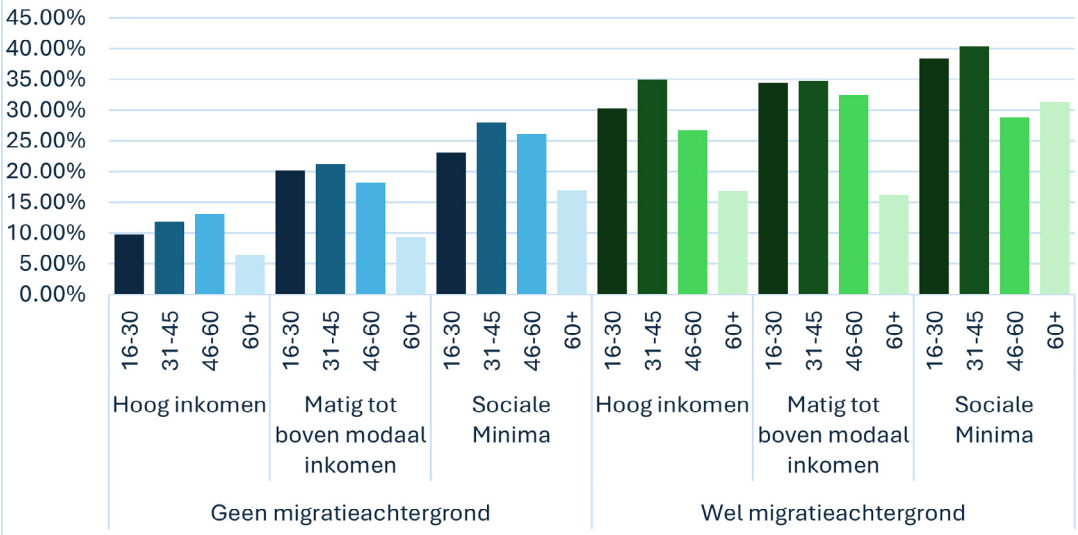

Inferentiële analyse bevestigt dat etnische achtergrond de sterkste voorspeller van discriminatie blijft, zelfs na correctie voor leeftijds-, inkomens- en genderverschillen (zie Bijlage B1). Deze beïnvloeden echter op een betekenisvolle manier de verdeling van ervaringen en de vormen die deze aannemen binnen en tussen groepen. Opvallend is dat jonge, lager inkomensgroepen met een niet-westerse etnische achtergrond te maken hebben met een gecombineerde achterstand, terwijl rijkere individuen zonder migratieachtergrond relatief weinig discriminatie ervaren (zie figuur 1).

Discriminatie Gronden:

De meest genoemde gronden voor discriminatie-ervaringen zijn ras (50% van alle gerapporteerde gevallen) en nationaliteit (38%). Daarna volgen geslacht (23%), religieuze overtuigingen (22%) en leeftijd (16%) (zie Bijlage A4). Het hebben van een migratieachtergrond (rekening houdend met verschillen in religie, sociaaleconomische status, leeftijd en geslacht) vergroot de kans op discriminatie aanzienlijk. De kans is twee tot vier keer groter dat men wordt geconfronteerd met ongelijke behandeling op grond van ras, nationaliteit of religie (zie Bijlage B1).

Omgekeerd melden personen met een migratieachtergrond minder vaak discriminatie op grond van geslacht en leeftijd. Bij genderdiscriminatie is dit verschil bijzonder duidelijk. Mensen zonder migratieachtergrond rapporteren dit ongeveer drie keer zo vaak als mensen mét migratieachtergrond (zie Bijlage B2). Nederlandse, overige Europese en Indonesische respondenten rapporteren de hoogste percentages genderdiscriminatie; ongeveer 30% gaf aan dit in het afgelopen jaar te hebben ervaren (zie Bijlage A5). Het betreft ook bevolkingsgroepen die doorgaans de laagste niveaus van discriminatie rapporteren. Dit suggereert dat gender in contexten waar andere vormen van discriminatie minder voorkomen, sterker naar voren treedt.

Wanneer we uitsluitend naar vrouwen kijken, blijkt dat bijna de helft van de discriminatie-ervaringen van Nederlandse vrouwen samenhangt met hun gender. Voor vrouwen met een migratieachtergrond is dit aandeel slechts een kwart (zie Bijlage A18).

Een vergelijkbaar patroon zien we bij leeftijdsdiscriminatie. Deze vorm maakt ongeveer 30% uit van de discriminatie die Nederlanders ervaren, drie keer zoveel als bij mensen met een migratieachtergrond (zie Bijlage A6). Dit verschil kan deels worden verklaard door de hogere leeftijdsverdeling van de Nederlandse bevolking. Het verband blijft echter significant wanneer rekening wordt gehouden met andere factoren (zie Bijlage B2). Mensen met een migratieachtergrond hebben ongeveer de helft minder kans (49,7%) om leeftijdsdiscriminatie te rapporteren.
Dit suggereert dat zij hun ervaringen vaker toeschrijven aan andere factoren, zoals ras, afkomst of religie.

Omdat raciale zelfidentificatie niet in de data is opgenomen, wordt etniciteit gebruikt om patronen in rassendiscriminatie te begrijpen. De gegevens laten zien dat rassendiscriminatie het vaakst voorkomt bij personen van Surinaamse afkomst. Bijna 90% van degenen die enige vorm van discriminatie melden, noemt ras als oorzaak. Vergelijkbare hoge percentages worden waargenomen bij personen met een Afro-afstammingsachtergrond, zoals Kaapverdische, Nederlands-Caribische of andere Afrikaanse afkomst. Ook Aziatische respondenten, met uitzondering van Indonesiërs, rapporteren hoge niveaus. In al deze groepen schrijft meer dan 70% van degenen die discriminatie melden dit toe aan ras (zie Bijlage A7). Rassendiscriminatie nam gestaag af tussen 2019 en 2022, maar steeg opnieuw in 2023. Dit patroon komt overeen met de stijging in de algehele discriminatiecijfers en suggereert dat veranderingen in rassendiscriminatie een grote invloed hebben op het totaalbeeld (zie Bijlage C3).

Religieuze discriminatie heeft in hoofdzaak betrekking op moslimdiscriminatie en antisemitisme. Vooral personen met een Joodse (zij het een zeer kleine groep, slechts zeven respondenten) en islamitische achtergrond zijn het zwaarst getroffen (zie Bijlage A8). Meer dan 60% van de Turkse en Marokkaanse respondenten noemt dit als reden voor discriminatie. Deze twee groepen verwijzen daarnaast ook vaak naar hun nationaliteit, vaker nog dan naar ras. Dit suggereert dat zij xenofobie ervaren, zonder dit expliciet te relateren aan rassendiscriminatie.

Andere sociaal-demografische kenmerken hebben een bemiddelend effect. Zoals verwacht rapporteren vrouwen significant vaker genderdiscriminatie (32%) dan mannen (9%). Zij melden ook iets hogere niveaus van leeftijdsdiscriminatie, maar vergelijkbare of lagere niveaus van andere vormen. Vooral bij discriminatie op basis van ras en religie zijn vrouwen iets minder vertegenwoordigd (zie Bijlage A9). Verder neemt de kans op discriminatie in het algemeen af met de leeftijd, met uitzondering van leeftijdsdiscriminatie zelf. Ook rijkdom vermindert de blootstelling aan bepaalde vormen van discriminatie, al heeft dit weinig invloed op discriminatie op grond van ras, religie en geslacht. Het beschermende effect van rijkdom is vooral sterk bij discriminatie op grond van nationaliteit: dit neemt met 20% af tussen de laagste en hoogste inkomensgroep (zie Bijlage A10).

Tot slot blijkt uit de kruispuntanalyse dat vrouwen nog steeds vaak worden gediscrimineerd op basis van leeftijd en geslacht. Tegelijkertijd worden vooral jonge mannen, die geracialiseerd en/of als moslim worden gezien, zwaar getroffen door ongelijke behandeling op basis van ras of religie.

Contexten van discriminatie-ervaringen:

De helft van alle discriminatie-ervaringen vindt plaats op straat (zie Bijlage A11). Dit aandeel nam toe na de eerdere daling van discriminatie in de openbare ruimte na 2020 (zie Bijlage C4). Vooral mensen die discriminatie op grond van geslacht en seksualiteit rapporteren, ervaren dit in de openbare ruimte. Van de respondenten die religieuze discriminatie melden, had 62% ook incidenten op straat. Bij rassendiscriminatie geldt dit voor 54%.

Daarnaast blijkt dat zowel religieuze als rassendiscriminatie sterk samenhangen met de woonomgeving van respondenten. Winkels zijn een andere belangrijke context: 31% van de incidenten vindt daar plaats. Rassendiscriminatie komt hier relatief vaak voor. De werkplek is eveneens een veelgenoemde locatie: 30% van de ervaringen speelt zich daar af. Vooral respondenten die discriminatie op grond van geslacht (37%) en nationaliteit (36%) rapporteren, noemen de werkvloer.

Deze cijfers wijzen erop dat rassendiscriminatie en religieuze discriminatie een structureel probleem vormen in de openbare ruimte. Het gaat hier om de meest voorkomende vormen, maar niet om de enige. Ook respondenten die discriminatie ervaren op grond van een beperking, politieke overtuigingen, geslacht of seksuele oriëntatie rapporteren dit vaak in de openbare ruimte. Andere gronden, zoals leeftijd en arbeids- of burgerlijke staat, worden daarentegen vaker genoemd in de context van de werkplek. Vermoedelijk betreft het in de openbare ruimte vaker flagrante incidenten door onbekenden, terwijl op de werkvloer of in vergelijkbare contexten eerder sprake is van structurele ongelijkheid. Ten slotte wordt discriminatie in alle vormen het minst vaak ervaren tijdens sportactiviteiten (5%) en in onderwijsinstellingen (10%).

[III] Reacties na discriminatie

De manier waarop discriminatie wordt ervaren, beïnvloedt welke acties daarna worden ondernomen. De meerderheid (57%) van de respondenten die discriminatie hebben meegemaakt, onderneemt geen actie. De tweede meest voorkomende reactie is erover praten met mensen in de omgeving (36%). Slechts een klein deel, minder dan 5%, kiest ervoor om een melding te doen (zie Bijlage A13). Hoe jonger de getroffen persoon, hoe kleiner de kans dat er aangifte wordt gedaan.

De belangrijkste reden om geen aangifte te doen, is het idee dat “er toch niets aan gedaan zal worden”. Op de tweede plaats volgt de overtuiging dat “het niet ernstig genoeg was om te melden”. Onwetendheid over waar men moet melden lijkt geen groot probleem: slechts 12% noemt dit als reden (zie Bijlage A14). Dit betekent echter niet dat mensen wél goed weten waar ze moeten melden, maar alleen dat dit niet de doorslaggevende reden is om het niet te doen. Vooral jongere respondenten blijven passief omdat zij vinden dat hun ervaring niet ernstig genoeg was. Personen van 25 jaar en ouder ondernemen vaker actie, zowel informeel (met anderen praten of het zelf oplossen) als formeel (melden). Angst om niet serieus genomen te worden of dat het incident niet ernstig genoeg was, neemt af met de leeftijd (zie Bijlage A15).

De gegevens laten ook zien dat slachtoffers van genderdiscriminatie relatief vaak met anderen over hun ervaring spreken (zie Bijlage A16). De belangrijkste reden om het incident niet te melden, blijft echter de gedachte dat de ervaring niet ernstig genoeg was. Dit wijst op de normalisering van genderdiscriminatie.

Etniciteit speelt eveneens een rol bij de keuze om te melden of passief te blijven. Respondenten met een Caribisch-Nederlandse, Kaapverdische of Aziatische (exclusief Indonesische) migratieachtergrond doen vaker melding dan Nederlandse respondenten (zie Bijlage A17). Een mogelijke verklaring is dat hun discriminatie vaker wordt toegeschreven aan ras dan aan geslacht, en dat dit als ernstiger wordt ervaren.

Figuur 2: Redenen om niet te rapporteren naar etniciteit in procenten

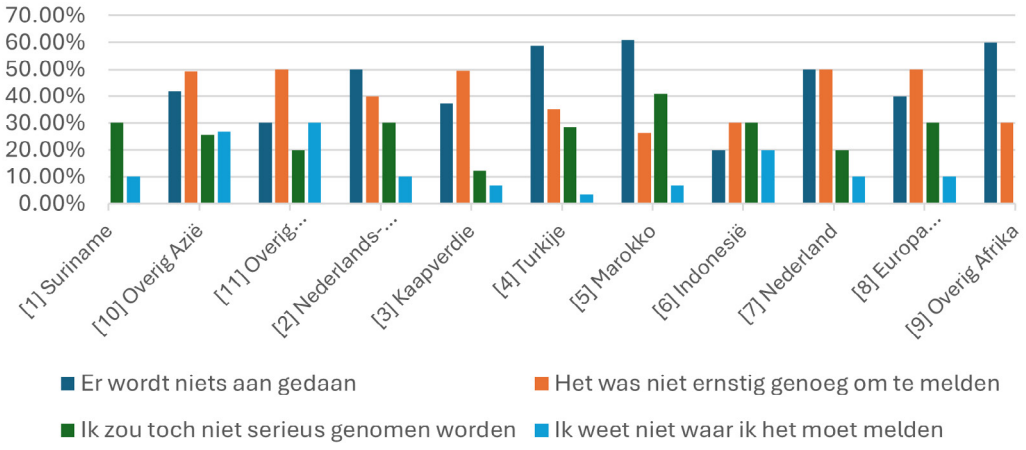

Gevraagd naar de reden om geen melding te doen, noemen Surinaamse, Caribisch-Nederlandse, Turkse, Marokkaanse en andere Afrikaanse respondenten het vaakst de gedachte dat er toch niets mee zou gebeuren. Dit wijst op verschillen in toegang tot rechten, een laag vertrouwen in instellingen en een beperkte waargenomen effectiviteit van meldingsmechanismen. De kans om na een discriminerende ervaring geen actie te ondernemen is in het algemeen al hoog (50%). Voor mensen die religieuze discriminatie (62%) of rassendiscriminatie (60%) ervaren, loopt dit percentage echter nog verder op. Dit geldt in het bijzonder voor Marokkaanse respondenten, die vaker dan anderen inactief blijven (zie Bijlagen B5 en B6).

Daarnaast blijken Marokkaanse en Turkse respondenten minder geneigd dan Nederlanders om met hun omgeving over de ervaring te praten. Personen die discriminatie op basis van ras of afkomst meemaken, vrezen bovendien significant vaker dat zij niet serieus genomen zullen worden (zie Bijlagen B7 en B8). Deze angst komt vooral sterk naar voren bij Marokkaanse respondenten.

De gedachte dat het incident niet ernstig genoeg was, blijkt daarentegen geen belangrijke reden om discriminatie op basis van ras, religie of afkomst niet te melden. Marokkaanse respondenten zijn hierin het meest opvallend: minder dan 18% noemt deze reden, waarmee zij veruit het minst geneigd zijn dit argument aan te voeren.

[IV] Diversiteitshoudingen

Over het algemeen kan de houding ten opzichte van diversiteit als positief worden omschreven. Kleine verschillen hangen samen met migratieachtergrond en opleidingsniveau. Wanneer alle diversiteitsindicatoren gezamenlijk worden geanalyseerd, rapporteren personen met een migratieachtergrond significant positievere houdingen, ook na correctie voor geslacht, leeftijd en opleidingsniveau. Lagere en middelbare opleidingsniveaus worden daarentegen vaker geassocieerd met negatievere houdingen, vergeleken met hoogopgeleiden (zie Bijlage B3).

Wanneer de vraag naar LGBTQIA+-diversiteit afzonderlijk wordt bekeken, blijkt dat personen met een migratieachtergrond hierover minder positief zijn. Dit geldt ook wanneer rekening wordt gehouden met geslacht, opleidingsniveau en leeftijd. De verschillen tussen Nederlandse en niet-Nederlandse respondenten zijn subtiel, maar staan in contrast met de bevindingen rond culturele en religieuze diversiteit, waar een migratieachtergrond juist samenhangt met positievere opvattingen.

In de Omnibusgegevens is geen significant verband gevonden tussen houdingen ten opzichte van diversiteit en zelfgerapporteerde ervaringen met discriminatie. Personen met zowel een negatieve als positieve houding rapporteren ongeveer even vaak discriminatie, ook na correctie voor migratieachtergrond, geslacht, opleidingsniveau en leeftijd. Wanneer de causaliteit wordt omgekeerd, is er een zeer lichte afname zichtbaar (minder dan 0,1 indexpunt) in positieve houdingen onder mensen die discriminatie hebben ervaren. Deze relatie is echter niet statistisch significant (zie Bijlage B4).

[V] Conclusies

De bevindingen van de Omnibus 2024-enquête laten duidelijke en consistente patronen van discriminatie in Rotterdam zien. Etniciteit komt daarbij naar voren als de belangrijkste voorspeller, vooral door de prevalentie van uitsluiting op grond van ras en afkomst. Dit is het sterkst merkbaar bij inwoners van Nederlands-Caribische en Marokkaanse afkomst. Voor Nederlands-Caribische respondenten verwijst de ervaren ongelijke behandeling naar aanhoudend postkoloniaal en anti-zwart racisme in de stad. Marokkaanse respondenten worden daarentegen vaak geconfronteerd met een gecombineerde vorm van discriminatie, geworteld in xenofobie en anti-islamitisch racisme. Dit leidt tot een bijzonder laag vertrouwen in gemeentelijke instellingen en tot grotere terughoudendheid om incidenten te melden.

Hoewel deze patronen op groepsniveau zichtbaar zijn, spelen individuele factoren zoals geslacht, leeftijd en sociaaleconomische status een belangrijke rol in de manier waarop ervaringen worden beleefd en geïnterpreteerd. Bij afwezigheid van raciale of religieuze discriminatie komen andere vormen sterker naar voren, met name op basis van geslacht en leeftijd. Daarnaast toont de combinatie van een laag inkomen en een achtergestelde nationaliteit aan dat de verwachtingen en behandeling van immigranten verschillen naar gelang hun sociaaleconomische positie.

Een positieve bevinding is dat discriminatie relatief weinig voorkomt in de sport (5%) en in het onderwijs (9%). Dit kan wijzen op een overwegend positieve houding ten opzichte van intergroepscontact in omgevingen met veel diversiteit.
Uit onderzoek blijkt dat het vergroten van contact tussen groepen een effectieve manier is om positieve relaties te bevorderen. Het verder toegankelijk en aantrekkelijk maken van sport- en cultuuractiviteiten voor alle inwoners kan daarom een veelbelovende stap vooruit zijn. Daarbij moet wel rekening worden gehouden met het feit dat mensen met verschillende sociale achtergronden vaak uiteenlopende activiteiten kiezen.

Terugkijkend op de trends van de afgelopen vijf jaar blijkt dat discriminatie een wijdverbreid en hardnekkig probleem blijft voor mensen met een niet-westerse migratieachtergrond, en in het bijzonder voor de zwarte en moslimgemeenschappen in Rotterdam. Na een periode van daling ligt het niveau van gerapporteerde discriminatie in 2023 hoger dan vóór 2020. Deze ontwikkeling lijkt vooral samen te hangen met vormen van openlijk racisme of flagrante rassendiscriminatie, die zich steeds vaker in de openbare ruimte voordoen.
De algehele stijging van discriminatie in 2023 kan deels worden verklaard door een toename van meldingen onder de Marokkaanse en Turkse bevolking. De groei van rassendiscriminatie in 2023 kan bovendien wijzen op verslechterde intergroepsrelaties of een groter bewustzijn en betere herkenning van racisme.

[VI] Aanbevelingen

i. Een gerichte antiracistische aanpak hanteren

Omnibusgegevens bevestigen dat ras en afkomst tot de sterkste voorspellers van ongelijke behandeling in Rotterdam behoren. Meer dan 80% van de respondenten die in het afgelopen jaar discriminatie rapporteerden, schrijft dit toe aan ras of nationaliteit. Naast discriminatie op basis van geslacht en leeftijd – vaker gemeld door personen van Nederlandse afkomst – komt religieuze discriminatie significant voor bij mensen met een migratieachtergrond. Specifieke groepen, met name Nederlands-Caribische, Marokkaanse en Turkse respondenten, worden onevenredig zwaar getroffen.

Om racisme en discriminatie beter te erkennen en zichtbaar te maken, kan beleid explicieter zijn over antiracistische en anti-islamofobe intenties. Het mainstreamen van antidiscriminatie-inspanningen bestrijkt veel beleidsterreinen, maar het moet duidelijk blijven welk type discriminatie en welke bevolkingsgroep door welke maatregel wordt aangepakt.

Uit de omnibusgegevens blijkt concreet dat intimidatie op grond van geslacht, ras en religie in de openbare ruimte wijdverspreid is. Het huidige Samenleven-kader behandelt genderdiscriminatie in hoofdstuk 3.6 (seksueel geweld) en hoofdstuk 3.5 (straatveiligheid) op voorbeeldige wijze, onder andere via training van omstanders. Een vergelijkbare strategie zou moeten worden uitgebreid naar andere vormen van discriminatie in relevante domeinen. Hoofdstuk 3.5 zou bijvoorbeeld ook maatregelen moeten bevatten tegen discriminatie op basis van ras en religie. Discriminatie op grond van afkomst, leeftijd en geslacht zou explicieter aandacht moeten krijgen op de werkplek. Op buurtniveau zou vooral discriminatie op basis van ras en religie moeten worden aangepakt. Discriminatie naar nationaliteit op de particuliere huurmarkt verdient eveneens aandacht (zie Bijlage A12).

Ook bij het **bevorderen van gelijke behandeling** is het nuttig om doelgroepen te specificeren. In het beleid rond seksuele straatintimidatie richt men zich terecht op gedragsverandering bij mannen (p. 13 Samenleven). Deze logica kan breder worden toegepast om interventies effectiever te maken:

- Een negatieve houding ten opzichte van diversiteit hangt sterk samen met een lager opleidingsniveau. Dit wijst op angst voor diversiteit die voortkomt uit een gebrek aan informatie of uit misinformatie. Daarom is het noodzakelijk toegankelijke content beschikbaar te stellen die mythes en stereotypen ontkracht en de positieve aspecten van culturele diversiteit benadrukt.
- Het is daarnaast belangrijk de verspreiding van misinformatie en paniekzaaierij over diversiteit online tegen te gaan. De strategie voor digitale inclusie (hoofdstuk 4.2 Samenleven) kan hierbij nadrukkelijker inzetten op mediawijsheid: het vermogen om mediaberichten kritisch te evalueren. Dit is relevant voor alle doelgroepen, ook voor jongeren en kinderen die veel online actief zijn.
- Hoewel de houding ten opzichte van diversiteit over het algemeen positief is, zijn er verschillen. Nederlanders zonder migratieachtergrond zijn minder positief over culturele en religieuze diversiteit. Mensen met een migratieachtergrond zijn juist minder positief over gender- en seksuele diversiteit. Dit rechtvaardigt initiatieven die een genormaliseerde visie op diversiteit bevorderen via culturele kanalen die aansluiten bij specifieke gemeenschappen. Denk aan projecten met kunstenaars, televisie en film die zich enerzijds richten op culturele en religieuze diversiteit binnen de Nederlandse meerderheidsgroep en anderzijds op LGBTQ+-diversiteit binnen gemeenschappen met een migratieachtergrond

ii. Discriminatie als structureel probleem benadrukken

Het beleidsdocument legt sterk de nadruk op de zorg dat **bepaalde groepen zich onterecht belasterd kunnen voelen in discussies over diversiteit en inclusie.** Bevindingen uit de Omnibusgegevens ondersteunen dit echter niet. Respondenten van Nederlandse afkomst rapporteren doorgaans lage niveaus van discriminatie. Wanneer dit wel voorkomt, heeft het meestal betrekking op geslacht of leeftijd, niet op afkomst of politieke overtuiging. De houding ten opzichte van diversiteit onder de brede bevolking is bovendien overwegend positief.

Ondanks deze positieve houding blijft discriminatie op grond van ras, afkomst en religie bestaan en zien we een toename van flagrante incidenten. Dit wijst erop dat ongelijke behandeling ook kan plaatsvinden wanneer mensen zichzelf als diversiteitsvriendelijk beschouwen. Veel incidenten zijn subtiel, genormaliseerd en ontstaan uit onbewuste vooroordelen, microagressies en institutionele patronen, in plaats van uit expliciete vijandigheid. Om te voorkomen dat mensen met angst voor diversiteit als tegenstanders worden bestempeld, is het passender om het bewustzijn te vergroten van hoe racisme en uitsluiting structureel werken. Bewustwording van alledaags racisme kan individuen helpen hun eigen aannames te onderzoeken, een open dialoog aan te gaan en defensieve houdingen te vermijden.

Het benadrukken van de structurele aard van discriminatie betekent ook dat termen als “haat” – die duiden op opzettelijke daden van kwaadwillenden – beter vermeden kunnen worden. Begrippen als racisme en discriminatie beschrijven systemische en structurele patronen die zich zowel openlijk als impliciet manifesteren.

Erkennen dat structurele verschillen ertoe doen, betekent ook dat sociaaleconomische status in samenhang met andere factoren moet worden bekeken. De Omnibusgegevens laten zien dat migranten met een laag inkomen aanzienlijk meer obstakels ervaren dan migranten met een hoog inkomen, zelfs wanneer zij op andere punten vergelijkbaar zijn. Dit onderstreept de noodzaak om administratieve barrières, zoals taalvereisten of beperkte toegang tot diensten, en sociale grenzen die laagopgeleide migranten extra zwaar treffen, actief weg te nemen.

iii. Het herstellen van vertrouwen in de gemeente en het stimuleren van constructieve reacties op iemands ervaring met discriminatie

Een cruciale voorwaarde voor gelijke toegang tot rechten is dat meldingen van ongelijke behandeling serieus worden onderzocht. De analyse laat echter zien dat het percentage formele meldingen zeer laag blijft. Vooral mensen die raciale of religieuze discriminatie ervaren – en in het bijzonder jongeren onder de 25 – blijven vaak inactief. Surinaamse, Caribisch-Nederlandse, Turkse, Marokkaanse en Afrikaanse respondenten noemen “er wordt toch niets aan gedaan” als belangrijkste reden. Dit weerspiegelt een laag vertrouwen in overheidsinstellingen. Belangrijk is dat dit niet samenhangt met een gebrek aan ernst: juist deze groepen zijn minder geneigd hun ervaringen te bagatelliseren. Hun zorg is vooral dat meldingen niet serieus genomen zullen worden.

In dit licht is een waarschuwing tegen valse meldingen, zoals genoemd op p. 14 van *Samenleven*, niet passend. Zo'n waarschuwing kan ontmoedigend werken en het vertrouwen verder ondermijnen. Gezien de nauwe relatie tussen discriminatie en vertrouwen in de overheid (zie beleidsnota Rotterdam en superdiversiteit - discriminatiewijzer) moet de nadruk liggen op het herstellen van vertrouwen bij de groepen die het meest worden getroffen. Dit kan door politieke wil zichtbaar te tonen, bijvoorbeeld door expliciet stelling te nemen tegen anti-zwart en anti-moslimracisme en krachtiger taal te gebruiken. Een actieve boodschap dat "er geen ruimte is voor discriminatie" (op basis van de wet, p. 11 *Samenleven*) kan bijdragen aan vertrouwen en erkenning van ervaringen, vooral onder jongeren.

Naast woorden zijn ook daden nodig. Elke melding moet zorgvuldig worden onderzocht. Waar juridische stappen niet mogelijk zijn, kunnen bemiddeling of doorverwijzing naar maatschappelijke organisaties helpen. Vertrouwen zal echter niet onmiddellijk herstellen. Omdat veel mensen nooit tot formele melding overgaan, moeten ook alternatieve vormen van verwerking worden gestimuleerd, zoals gesprekken binnen de gemeenschap. Wij stellen voor om in samenwerking met buurtinitiatieven en Wijkhubs informele meldpunten op te zetten. Deze laag-drempelige punten kunnen als eerste aanspreekpunt fungeren, ondersteuning bieden bij het indienen van een officiële klacht en samen met betrokkenen beslissen of een incident moet worden doorgeleid. Dit helpt om formele systemen niet te overbelasten en beperkt het risico van valse meldingen.

iv. Het stellen van controleerbare beleidsdoelen en het verzamelen van de benodigde gegevens om deze te beoordelen.

Hoewel ras en nationaliteit de belangrijkste gronden voor discriminatie zijn, ontbreekt cruciale informatie, zoals de nationaliteit of het staatsburgerschap van respondenten en hun raciale zelfidentificatie. Dit belemmert een nauwkeurige analyse van onderliggende mechanismen. Kleinkinderen van immigranten worden bijvoorbeeld vaak geregistreerd als "Nederlandse etniciteit", terwijl zij zichzelf niet noodzakelijk zo identificeren of ook niet zo worden gezien. Een rasbewuste benadering met vragen naar raciale zelfidentificatie ("Tot welke groep rekent u zichzelf?") of externe perceptie ("Hoe wordt u door anderen gezien?") kan waardevol zijn (zie DeZIM-Instituut 2023; Enquête TeO 2021).

De resultaten wijzen er bovendien op dat nationaliteit soms eerder functioneert als een proxy voor afkomst of xenofobie dan voor feitelijk staatsburgerschap. Zo identificeren veel mensen van Turkse of Oost-Europese afkomst zich als wit of niet-geracialiseerd, maar ervaren zij toch discriminatie. Zij schrijven dit vaak toe aan afkomst of xenofobie in plaats van ras. Bij het analyseren van discriminatiegronden moet daarom onderscheid worden gemaakt tussen administratieve status (burgerschap) en land van herkomst. Dit maakt het mogelijk administratieve barrières en structurele discriminatie te onderscheiden van interpersoonlijke ervaringen die voortkomen uit xenofobe houdingen.

Daarnaast zouden gegevens over de mate waarin respondenten diversiteit ervaren in hun leefwereld nuttig zijn om houdingen en ervaringen beter te begrijpen. Dit kan bijvoorbeeld door te meten hoeveel diversiteit men tegenkomt op werk, school, sport, culturele activiteiten of in de buurt. Zo kan het verband tussen diversiteit en discriminatie beter worden vastgesteld en kan gericht worden geïnvesteerd in het creëren van diverse ontmoetingsruimtes.

Ten slotte moeten beleidsdoelen worden vertaald naar meetbare indicatoren. Alleen dan kan worden vastgesteld of maatregelen effectief zijn. Indicatoren moeten aansluiten bij de beoogde effecten en bij de beschikbare gegevens. Als het doel bijvoorbeeld is het bewustzijn van alledaags racisme te vergroten, moet de enquête vragen bevatten die dit bewustzijn meten. Als het doel is om ervaringen met anti-zwart en anti-moslimracisme te verminderen, moet worden gevraagd tot welke raciale en religieuze groep men behoort. Voorbeelden hiervan zijn te vinden in het Parijse antidiscriminatiebeleid *“Plan départemental de lutte contre le racisme, l’antisémitisme et la haine anti-LGBTQ”*

LITERATUUR

Plan Départemental de Lutte Contre Le Racisme, l'antisémitisme et La Haine Anti-LGBT+, 2024–2026. https://www.prefectures-regions.gouv.fr/ile-de-france/Region-et-institutions/L-action-de-l-Etat/Lutte-contre-le-racisme-l-antisemitisme-la-haine-anti-LGBT-et-les-discriminations/Premier-plan-departemental-de-lutte-contre-le-racisme-l-antisemitisme-et-la-haine-anti-LGBT

Trajectoires et Origines 2—Modules du questionnaire. (n.d.). Ined - Institut national d'études démographiques. Retrieved May 13, 2025, from https://teo.site.ined.fr/fr/contenu-enquete/modules-questionnaire/

Turkey social solidarity survey 2023. (2023, November 29). https://www.dezim-institut.de/en/news/news-detail/turkey-social-solidarity-survey-2023/

APPENDIX

A) Beschrijvende tabellen

A1)

Heb je je het afgelopen jaar gediscrimineerd gevoeld?

	[1] Geen migratieachtergrond		[2] Wel migratieachtergrond		**Totaal**	
	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal
Nee	85.20%	1,702	69.77%	1,856	76.39%	3,557
Jaa	14.80%	296	30.23%	804	23.61%	1,100
Totaal	42.89%	1,997	57.11%	2,660	100.00%	4,657

A2)

Heb je je het afgelopen jaar gediscrimineerd gevoeld?

	[0] Nederlands		[1] Migrant		[2] Kind van migrant		**Totaal**	
	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal
Nee	85.20%	1,702	70.87%	1,200	67.84%	656	76.39%	3,557
Jaa	14.80%	296	29.13%	493	32.16%	311	23.61%	1,100
Totaal	0.4	1,997	0.4	1,693	0.2	967	100.00%	4,657

A3)

	Zich de afgelopen 12 maanden gediscrimineerd hebben gevoeld	
Etniciteit volgens steekproef (nieuwe indeling)	**Aantal**	**Percentage**
[1] Suriname	151	34.26%
[2] Nederlands-Caribisch gebied	65	44.39%
[3] Kaapverdie	25	31.49%
[4] Turkije	121	36.35%
[5] Marokko	67	40.23%
[6] Indonesië	32	18.08%
[7] Nederland	296	14.80%
[8] Europa (exclusief Nederland)	124	19.93%
[9] Overig Afrika	28	24.76%
[10] Overig Azië	149	35.07%
[11] Overig Amerika en Oceanië	43	26.79%

A4)

Discriminatiegrond door migratieachtergrond						
	[1] Geen migratieachtergrond		**[2] Wel migratieachtergrond**		**Totaal**	
	Percentage	**Aantal**	**Percentage**	**Aantal**	**Percentage**	**Aantal**
Ras	25.45%	74	58.85%	469	25.27%	544
Nationaliteit	19.68%	57	45.07%	359	19.38%	417
Geslacht	33.85%	99	18.94%	151	11.61%	250
Leeftijd	29.23%	85	11.20%	89	8.12%	175
Religie	6.43%	19	27.07%	216	10.91%	235
Andere	16.50%	48	6.43%	51	4.62%	99
Seksuele geaardheid	15.49%	45	6.87%	55	4.65%	100
Politieke opvattingen	11.74%	34	8.06%	64	4.58%	99
Handicap	11.50%	34	5.52%	44	3.61%	78
Contracttype	2.16%	6	5.58%	45	2.36%	51
Burgerlijke staat	5.40%	16	3.78%	30	2.13%	46
Werktijden	3.74%	11	4.91%	39	2.33%	50
Transseksualiteit	1.28%	4	0.69%	6	0.43%	9
Totaal	24.75%	532	75.25%	1619	100.00%	2151

A5)

Tabel: Gerapporteerde discriminatie op basis van geslacht naar etniciteit (in procenten)

Etniciteit (nieuwe classificatie)	aantal genderdiscriminatie	Percentage genderdiscriminatie
[1] Suriname	29	19.3
[2] Nederlands-Caribisch gebied	10	16.1
[3] Kaapverdie	5	20.7
[4] Turkije	14	11.9
[5] Marokko	11	17.6
[6] Indonesië	11	34.9
[7] Nederland	99	33.9
[8]Europa (exclusief Nederland)	35	28.5
[9] Overig Afrika	5	19.2
[10] Overig Azië	24	16.1
[11] Overig Amerika en Oceanië	6	13.3

A6)

Leeftijdsdiscriminatie op basis van migratieachtergrond						
	Geen migratieachtergrond		Wel migratieachtergrond		Totaal	
	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal
Heeft geen leeftijdsdiscriminatie ervaren	70%	207	90%	708	83.97%	915
Heeft leeftijdsdiscriminatie ervaren	30%	85	10%	89	16.03%	175
Totaal	30%	292	70%	797	100.00%	1089

A7)

		Percentage van discriminatiegronden				
Etniciteit	**Aantal gediscrimineerde personen**	**Ras**	**Geslacht**	**Religie**	**Leeftijd**	**Nationaliteit**
[1] Suriname	151	88.1	19.3	16.1	14.2	15.9
[2] Nederlands-Caribisch gebied	65	72.4	16.1	13.2	6.6	32.6
[3] Kaapverdie	25	80.5	20.7	16.5	24.4	14
[4] Turkije	121	41.5	11.9	63.6	10.8	63.7
[5] Marokko	67	46.9	17.6	65.4	6.5	57.1
[6] Indonesië	32	54.8	34.9	14.2	18.9	29.3
[7] Nederland	296	25.5	33.9	6.4	29.2	19.7
[8] Europa (exclusief Nederland)	124	19.5	28.5	10.4	13.1	69
[9] Overig Afrika	28	74.3	19.2	38.7	33.6	54.3
[10] Overig Azië	149	71.7	16.1	16.7	3.7	46.1
[11] Overig Amerika en Oceanië	43	51.3	13.3	17.3	8.1	47.9

Leesvoorbeeld: 88% van de Surinamers die zich het afgelopen jaar gediscrimineerd heeft gevoeld, wijt dit aan ras of huidskleur.

A8) Percentage van discriminatiegronden naar religie

Religie	**Aantal gediscrimineerde personen**	**Ras**	**Geslacht**	**Religie**	**Leeftijd**	**Nationaliteit**
[1]Christendom	197	51.7	22.7	15.3	18.3	34
[2] Islam	191	52.7	13.1	68.7	7.1	53.6
[3] Hindoeïsme	59	87.2	21.4	26.3	14.1	24.8
[4] Boeddhisme	20	69.6	29.6	10.1	0	45.2
[5] Jodendom	8	33.6	8.5	84.7	0	36.5
[6] Humanisme	12	30.7	29.4	28.8	48.3	37
[7] anders	62	44.5	19.7	13.8	21.7	31.2
[8] ik ben niet gelovig	435	43.3	29.3	5.3	18.7	36.3
[9] wil ik niet zeggen	86	58.1	18.3	13.8	14.6	37.6

Leesvoorbeeld: 52% van de christenen die zich het afgelopen jaar gediscrimineerd hebben gevoeld, schrijven dit toe aan ras of huidskleur.

A9)

		Percentage van discriminatiegronden naar geslacht in procenten				
geslacht	**Aantal**	**Ras**	**Geslacht**	**Religie**	**Leeftijd**	**Nationaliteit**
Man	2310	52.7	9.2	24.3	15.7	39.2
Vrouwen	2586	48	32.2	19.7	16.3	37.7

A10)

		Percentage van discriminatiegronden naar inkomen in procenten				
inkomen	**Aantal**	**Ras**	**Geslacht**	**Religie**	**Leeftijd**	**Nationaliteit**
Hoog inkomen	1223	55.4	27.6	18.6	13.6	27.7
Matig tot boven modaal inkomen	1841	49	23.1	22	16.4	36.2
Sociale Minima	871	48.1	20.6	21.3	17.6	47.7

A11)

Waar heb je je gediscrimineerd gevoeld?		
	Aantal gediscrimineerde personen	Percentage
Op straat	540	49.66%
Tijdens het winkelen	334	30.67%
Op het werk	331	30.47%
In je woonwijk	279	25.63%
Tijdens het uitgaan	194	17.83%
Op internet / in de media	187	17.17%
In het openbaar vervoer / taxi	187	17.14%
Tijdens een sollicitatie	150	13.81%
Bij het zoeken naar een woning	143	13.15%
Ergens anders	111	10.20%
Op school / in een onderwijsinstelling	105	9.60%
Tijdens sportactiviteiten	56	5.11%
Totaal	2616	—

A12)

		Percentage van discriminatiecontexten										
Discriminatiegrond	**Aantal gediscrimineerde personen**	**Tijdens het winkelen**	**Op het werk**	**In je woonwijk**	**Tijdens het uitgaan**	**Op internet / in de media**	**In het openbaar vervoer / taxi**	**Tijdens een sollicitatie**	**Bij het zoeken naar een woning**	**Ergens anders**	**Op school / in een onderwijsinstelling**	**Tijdens sportactiviteiten**
Leeftijd	175	8.70 %	33.74 %	21.04%	26.47 %	13.06 %	6.78 %	12.63%	33.33 %	20.23 %	46.66%	15.28%
Handicap of chronische ziekte	78	14.33%	24.91 %	17.70%	44.15 %	7.53%	10.05%	16.61%	34.55 %	28.63 %	57.71%	28.74%
Geslacht	250	12.47%	37.38 %	14.26%	28.71 %	13.15 %	7.28 %	20.97%	33.04 %	22.62 %	61.39%	24.15%
Burgerlijke staat	46	7.63 %	35.79 %	14.44%	31.93 %	17.31 %	8.54 %	11.94%	47.47 %	17.37 %	58.13%	25.69%
Nationaliteit	417	9.67 %	35.83 %	21.40%	27.75 %	20.94 %	8.11 %	21.34%	35.66 %	20.58 %	51.08%	20.40%
Andere, namelijk	99	10.40%	23.53 %	13.77%	27.12 %	18.53 %	2.04 %	7.65 %	20.32 %	10.32 %	33.19%	9.75%
Politieke overtuiging	99	14.43%	30.07 %	15.46%	39.98 %	15.92 %	9.55 %	23.88%	35.63 %	21.12 %	54.98%	43.45%
Ras	544	11.90%	32.93 %	15.56%	28.56 %	13.37 %	5.83 %	21.31%	40.24 %	21.37 %	54.33%	19.48%
Religie of overtuiging	235	18.34%	34.02 %	17.46%	32.04 %	15.03 %	9.16 %	18.37%	41.79 %	21.88 %	61.71%	35.10%
Seksuele geaardheid	100	13.19%	24.52 %	16.56%	41.95 %	13.08 %	11.03%	44.17%	39.81 %	30.73 %	84.20%	23.92%
Transseksualiteit	9	25.00%	50.00 %	29.80%	60.10 %	25.00 %	39.90%	35.10%	64.90 %	35.10 %	70.20%	60.10%

Leesvoorbeeld: “37% van de mensen die discriminatie op basis van geslacht hebben ervaren, heeft in de afgelopen 12 maanden minstens één ervaring met discriminatie op de werkplek gehad”

A13)

Wat heeft u daarna (na discriminatie) gedaan?		
	aantal	Percentage
Geen actie ondernomen	623	57.17%
Erover gepraat met mensen in mijn omgeving	387	35.55%
Zelf opgelost	160	14.67%
Anders, namelijk	84	7.71%
Melding of klacht ingediend	52	4.73%
Totaal	1305	—

A14)

Waarom heb je het niet gemeld?		
	aantal	Percentage
Er wordt niets aan gedaan	487	47.18%
Het was niet ernstig genoeg om te melden	443	42.93%
Ik zou toch niet serieus genomen worden	276	26.69%
Ik weet niet waar ik het moet melden	127	12.32%
Anders	97	9.38%
Totaal	1432	—

A15)

Redenen voor het niet melden naar leeftijd										
	16-30		31-45		46-60		60+		**Totaal**	
	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal
Het was niet ernstig genoeg om te melden	53.75%	171	43.00%	155	35.56%	67	30.42%	51	30.94%	443
Er wordt niets aan gedaan	45.50%	144	45.21%	163	53.72%	101	47.31%	79	34.00%	487
Ik zou toch niet serieus genomen worden	26.75%	85	27.42%	99	25.90%	49	25.89%	43	19.23%	276
Ik weet niet waar ik het moet melden	15.70%	50	14.40%	52	7.96%	15	6.23%	10	8.87%	127
Anders	5.22%	17	9.34%	34	11.34%	21	15.23%	25	6.76%	97
Totaal	NA	NA	35.26%	505	NA	NA	14.60%	209	100.00%	1432

A16)

		Wat heeft u daarna (na discriminatie) gedaan?				
Discriminatiegrond	**Aantal**	Erover gepraat met mensen in mijn omgeving	Zelf opgelost	Melding of klacht ingediend	Geen actie ondernomen	Anders, namelijk
Leeftijd	175	36.29%	17.20%	5.95%	56.79%	6.63%
Handicap of chronische ziekte	78	57.17%	16.57%	10.57%	45.19%	12.84%
Geslacht	250	45.35%	14.61%	4.06%	53.34%	4.79%
Burgerlijke staat	46	46.02%	14.09%	7.21%	60.35%	17.96%
Nationaliteit	417	35.08%	17.23%	3.90%	58.30%	7.56%
Andere, namelijk	99	32.37%	9.29%	8.55%	51.15%	28.40%
Politieke overtuiging	99	48.60%	20.01%	5.05%	47.89%	6.69%
Ras	544	32.94%	15.05%	5.81%	62.58%	5.81%
Religie of overtuiging	235	34.64%	16.73%	5.00%	65.49%	3.71%
Seksuele geaardheid	100	46.06%	11.43%	6.78%	61.98%	4.61%
Transseksualiteit	9	35.10%	10.10%	14.90%	64.90%	0.00%
Soort contract (vast of tijdelijk)	51	55.16%	18.93%	6.96%	40.31%	6.51%
Werktijden (voltijds of deeltijds)	50	54.06%	13.33%	1.93%	43.54%	10.12%

Lees voorbeeld: 45% van de mensen die melding maken van genderdiscriminatie heeft over ervaringen met discriminatie gesproken met mensen in hun omgeving.

A17)

Reacties na discriminatie naar etniciteit in procenten

	Wat heeft u daarna (na discriminatie) gedaan?				
Etniciteit (nieuwe classificatie)	Erover gepraat met mensen in mijn omgeving	Zelf opgelost	Melding of klacht ingediend	Geen actie ondernomen	Anders, namelijk
Nederland	40.76%	14.00%	2.88%	53.79%	10.13%
Suriname	33.74%	14.30%	4.06%	61.54%	5.58%
Nederlands-Caribisch gebied	40.61%	17.15%	9.94%	55.14%	7.82%
Kaapverdie	18.99%	20.30%	13.76%	74.48%	8.03%
Turkije	27.23%	21.37%	4.67%	54.93%	8.33%
Marokko	24.77%	13.14%	0.00%	79.36%	3.45%
Indonesië	30.66%	6.91%	8.19%	54.62%	13.82%
Europa (exclusief Nederland)	41.09%	12.00%	1.79%	54.09%	5.45%
Overig Afrika	60.71%	13.98%	8.34%	50.10%	0.00%
Overig Azië	29.70%	15.51%	8.08%	55.15%	8.79%
Overig Amerika en Oceanië	39.94%	8.37%	6.12%	53.26%	6.12%

A18)

Tabel: Discriminatie van vrouwen op basis van migratieachtergrond en -grond (geslacht)

	Totaal Vrouwen	**Rapporteren discriminatie**		**Waarvan op geslacht**	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal
Geen migratieachtergrond	1029	16.77%	168	48.57%	81
Wel migratieachtergrond	1557	33.02%	486	26.61%	128

B) Regressie Tabellen

B1: Voorspellers van Waargenomen Discriminatie naar Grond

	Afhankelijke variabele:		
	Afkomst (1)	Nationaliteit (2)	Religie (3)
Migratieachtergrond (Ja)	1.313***	1.273***	0.696**
	(0.181)	(0.199)	(0.322)
Leeftijd 31-45	0.298*	-0.090	0.179
	(0.178)	(0.179)	(0.249)
Leeftijd 46-60	0.081	-0.351	-0.192
	(0.214)	(0.221)	(0.301)
Leeftijd 60+	-0.155	-0.383	-0.137
	(0.231)	(0.235)	(0.329)
Middeninkomen	-0.115	0.487***	0.329
	(0.177)	(0.187)	(0.254)
Laag Inkomen	-0.247	0.923***	0.133
	(0.205)	(0.211)	(0.291)
Vrouw	-0.229	-0.192	-0.178
	(0.147)	(0.150)	(0.203)
Christendom	-0.203	0.300	2.265***
	(0.230)	(0.235)	(0.278)
Islam	1.751***	-0.560	0.530
	(0.463)	(0.355)	(0.382)
Hindoeïsme	0.447	0.248	-0.393
	(0.540)	(0.537)	(0.784)
Boeddhisme	-0.327	-0.480	3.287***
	(0.887)	(1.043)	(1.068)
Jodendom	-1.177	-0.162	0.336
	(0.796)	(0.738)	(0.824)
Humanisme	-0.104	-0.024	-0.175
	(0.324)	(0.340)	(0.452)
Anders	-0.038	0.305	-1.026***
	(0.196)	(0.206)	(0.311)
Wil niet zeggen	0.094	-0.008	-0.390
	(0.316)	(0.324)	(0.462)
Constante	-0.575	-1.682***	-2.160***
	(0.368)	(0.392)	(0.539)
Observaties	818	818	818

Opmerking: *p<0.1; **p<0.05; ***p<0.01

B2: Voorspellers van ervaren discriminatie naar grond

	Afhankelijke variabele:	
	Geslacht	Leeftijd
	(1)	(2)
Migratieachtergrond (Ja)	-1.102***	-0.699***
	(0.207)	(0.219)
Leeftijd 31–45	-0.614***	-0.597**
	(0.204)	(0.289)
Leeftijd 46–60	-0.890***	0.568**
	(0.261)	(0.280)
Leeftijd 60+	-2.196***	1.322***
	(0.368)	(0.271)
Middeninkomen	-0.353*	-0.089
	(0.212)	(0.250)
Laag Inkomen	-0.472*	-0.158
	(0.246)	(0.288)
Vrouw	1.778***	0.398*
	(0.216)	(0.206)
Christendom	-0.548*	-0.627
	(0.323)	(0.395)
Islam	0.332	-0.004
	(0.410)	(0.451)
Hindoeïsme	-0.294	-14.729
	(0.621)	(593.145)
Boeddhisme	-0.959	-15.054
	(1.455)	(925.592)
Jodendom	0.955	1.668**
	(0.768)	(0.709)
Humanisme	-0.676	0.257
	(0.430)	(0.418)
Anders	0.071	0.136
	(0.236)	(0.256)
Wil niet zeggen	-0.102	-0.099
	(0.407)	(0.463)
Constante	-2.429***	-2.003***
	(0.482)	(0.505)
Observaties	818	818
Opmerking:	*p<0.1; **p<0.05; ***p<0.01	

B3: Voorspellers van houdingen ten aanzien van diversiteit

	Afhankelijke variabele:	
	Algemene houdingen (1)	LGBTQIA+ houdingen (2)
Migratieachtergrond (Ja)	0.18***	-0.24***
	(0.04)	(0.05)
Vrouw	0.06	0.05
	(0.04)	(0.05)
Laaggeschoold	-0.15***	-0.27***
	(0.06)	(0.07)
Middelbar geschoold	-0.21***	-0.39***
	(0.05)	(0.06)
Leeftijd 31-45	0.07	0.01
	(0.05)	(0.07)
Leeftijd 46-60	-0.13**	-0.05
	(0.06)	(0.08)
Leeftijd 60+	-0.17***	-0.04
	(0.06)	(0.07)
Constante	3.11***	3.48***
	(0.08)	(0.10)
Observaties	1,502	1,470
R2	0.06	0.05
Aangepast R2	0.06	0.05
Opmerking:	*p<0.1; **p<0.05; ***p<0.01	

B4: Effect van ervaren discriminatie op houdingen ten aanzien van diversiteit

	Afhankelijke variabele:
	Houding ten aanzien van diversiteit
Ervaren discriminatie	-0.056
	(0.048)
Migratieachtergrond (Ja)	0.187***
	(0.041)
Laaggeschoold	-0.141**
	(0.056)
Middelbar geschoold	-0.213***
	(0.047)
Geslacht	0.063
	(0.039)
Leeftijd 31-45	0.073
	(0.053)
Leeftijd 46-60	-0.136**
	(0.059)
Leeftijd 60+	-0.169***
	(0.057)
Constant	3.107***
	(0.077)
Observaties	1,496
R2	0.059
Aangepast R2	0.054
Residual Std. Error	0.753 (df = 1487)
F Statistiek	11.718*** (df = 8; 1487)
Opmerking:	*p<0.1; **p<0.05; ***p<0.01

B5: Effect van religieuze discriminatie op reacties na discriminatie

	Afhankelijke variabele:		
	Praten met anderen	Rapporteren	geen actie ondernemen
	(1)	(2)	(3)
Discriminatiegrond: Religie	-0.197	0.245	0.616***
	(0.172)	(0.352)	(0.173)
Matig tot boven modaal inkomen	0.035	-0.305	-0.158
	(0.169)	(0.393)	(0.167)
Sociale Minima	-0.343	0.434	0.037
	(0.199)	(0.405)	(0.193)
Leeftijd: 31-45	-0.082	1.506**	-0.398*
	(0.174)	(0.539)	(0.173)
Leeftijd: 46-60	0.041	1.349*	-0.353
	(0.205)	(0.590)	(0.204)
Leeftijd: 60+	-0.087	1.527**	-0.714***
	(0.218)	(0.581)	(0.212)
Vrouw	0.017	0.102	0.039
	(0.142)	(0.317)	(0.139)
Constante	-0.444*	-4.280***	0.543**
	(0.200)	(0.596)	(0.200)
Observaties	834	834	834
Log Likelihood	-609.734	-177.698	-631.313
Akaike Inf. Crit.	1,235.468	371.397	1,278.627
Opmerking:		*p<0.05; **p<0.01; ***p<0.001	

B6: Effect van raciale discriminatie op reacties na discriminatie

	Afhankelijke variable:		
	Praten met anderen	Rapporteren	geen actie andernemen
	(1)	(2)	(3)
Discriminatiegrond: Religie	-0.253	0.588	0.389**
	(0.139)	(0.314)	(0.135)
Matig tot boven modaal inkomen	0.015	-0.275	-0.114
	(0.169)	(0.393)	(0.167)
Sociale Minima	-0.363	0.465	0.083
	(0.199)	(0.408)	(0.193)
Leeftijd: 31-45	-0.068	1.475**	-0.409*
	(0.175)	(0.540)	(0.173)
Leeftijd: 46-60	0.048	1.343*	-0.370
	(0.205)	(0.591)	(0.203)
Leeftijd: 60+	-0.096	1.545**	-0.719***
	(0.218)	(0.582)	(0.211)
Vrouw	0.015	0.101	0.024
	(0.142)	(0.318)	(0.139)
Constante	-0.349	-4.571***	0.457*
	(0.211)	(0.623)	(0.209)
Observaties	834	834	834
Log Likelihood	-608.697	-176.263	-633.834
Akaike Inf. Crit.	1,233.394	368.525	1,283.668
Opmerking:		*p<0.05; **p<0.01; ***p<0.001	

B7: Effect van religieuze discriminatie op redenen om geen melding te maken

	Afhankelijke variable:		
	Niet serieus (1)	Er zal niets gebeuren (2)	Wordt niet serieus genomen (3)
Discriminatiegrond: Religie	-0.913***	0.585***	0.486**
	(0.187)	(0.170)	(0.181)
Matig tot boven modaal inkomen	-0.128	-0.168	0.399*
	(0.173)	(0.169)	(0.197)
Sociale Minima	-0.681***	-0.176	0.121
	(0.206)	(0.196)	(0.232)
Leeftijd: 31-45	-0.560**	-0.038	0.155
	(0.177)	(0.172)	(0.195)
Leeftijd: 46-60	-0.832***	0.254	-0.098
	(0.213)	(0.204)	(0.238)
Leeftijd: 60+	-1.063***	-0.002	0.032
	(0.231)	(0.216)	(0.246)
Vrouw	0.285	-0.065	-0.196
	(0.147)	(0.141)	(0.160)
Constante	0.504*	-0.113	-1.316***
	(0.207)	(0.200)	(0.232)
Observaties	790	790	790
Log Likelihood	-581.311	-614.852	-506.396
Akaike Inf. Crit.	1,178.623	1,245.705	1,028.791

Opmerking: *p<0.05; **p<0.01; ***p<0.001

B8: Effect van raciale discriminatie op redenen om geen melding te maken

	Afhankelijke variable:		
	Niet serius (1)	Er zal niets gebeuren (2)	Wordt niet serieus genomen (3)
Discriminatiegrond: Afkomst	-0.407**	0.418**	0.508**
	(0.141)	(0.137)	(0.157)
Matig tot boven modaal inkomen	-0.179	-0.128	0.438*
	(0.172)	(0.169)	(0.197)
Sociale Minima	-0.734***	-0.128	0.166
	(0.204)	(0.196)	(0.233)
Leeftijd: 31-45	-0.547**	-0.048	0.137
	(0.175)	(0.172)	(0.195)
Leeftijd: 46-60	-0.786***	0.233	-0.115
	(0.210)	(0.204)	(0.239)
Leeftijd: 60+	-1.020***	-0.012	0.034
	(0.230)	(0.215)	(0.247)
Vrouw	0.299*	-0.069	-0.195
	(0.146)	(0.141)	(0.160)
Constante	0.538*	-0.222	-1.495***
	(0.215)	(0.210)	(0.247)
Observations	790	790	790
Log Likelihood	-587.788	-617.101	-503.358
Akaike Inf. Crit.	1,191.576	1,250.203	1,022.715

Opmerking: *p<0.05; **p<0.01; ***p<0.001

C) Figuren

C1: Percentage of respondenten die zich gediscrimineerd voelden (2019-2023)

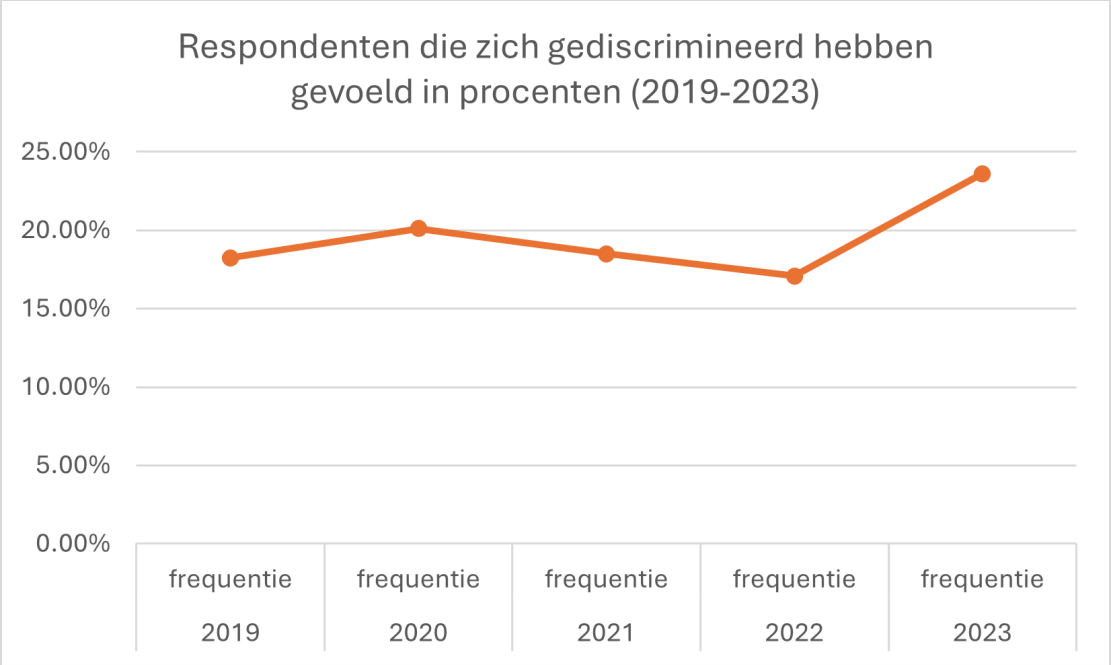

C2: Percentage respondenten dat zich gediscrimineerd voelde op basis van migratieachtergrond en generatie (2019-2023)

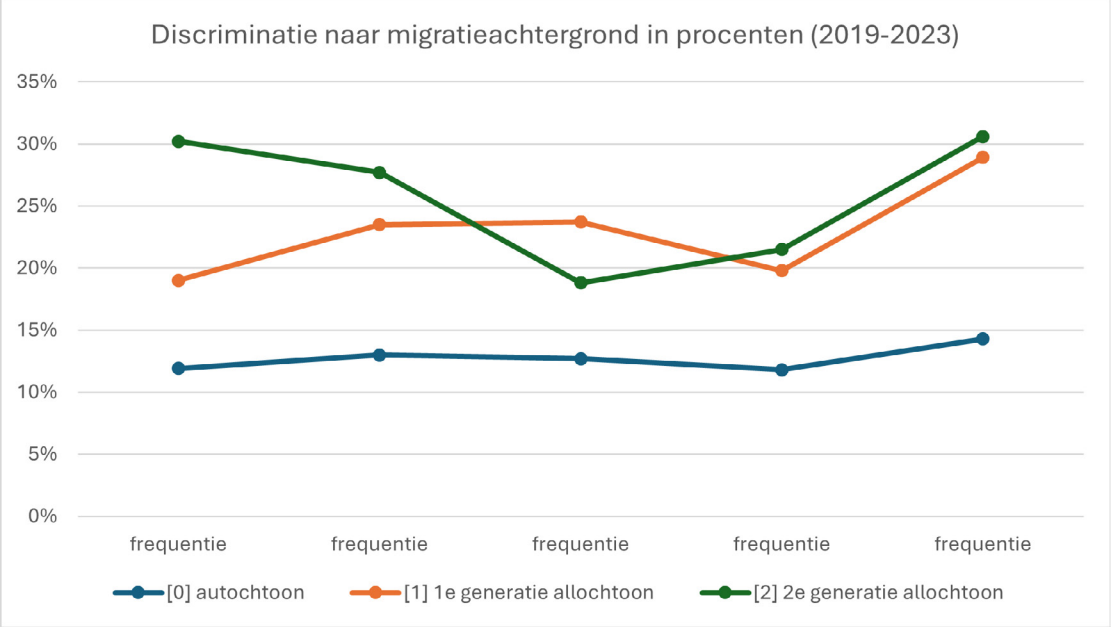

C3: Five meest voorkomende gronden voor discriminatie (2019-2022)

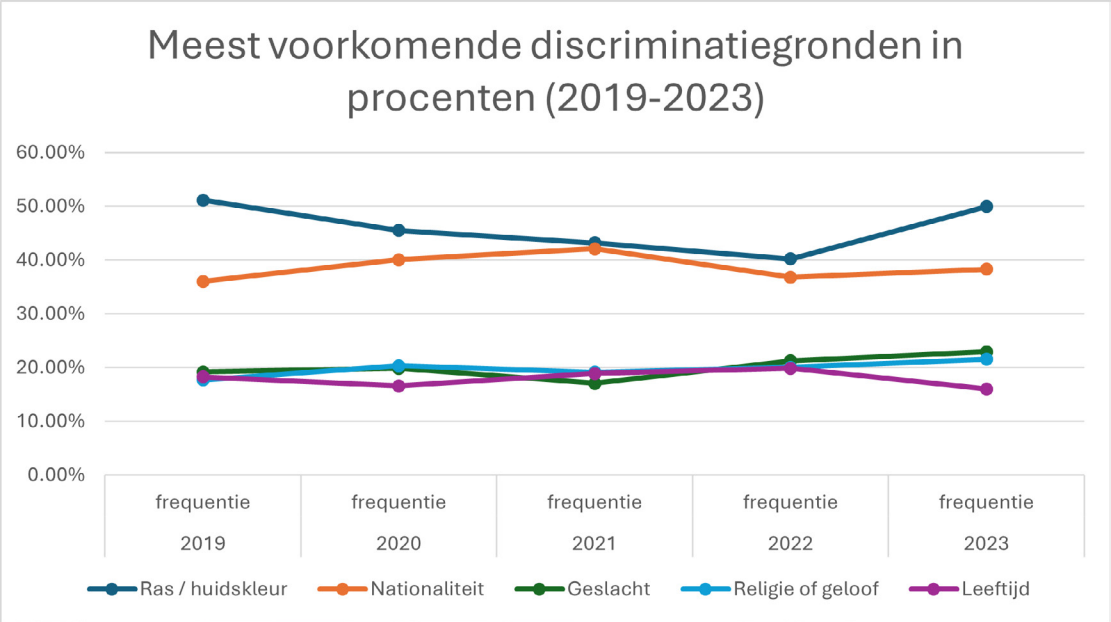

C4: Meest voorkomende contexten van discriminatie 2019-2020

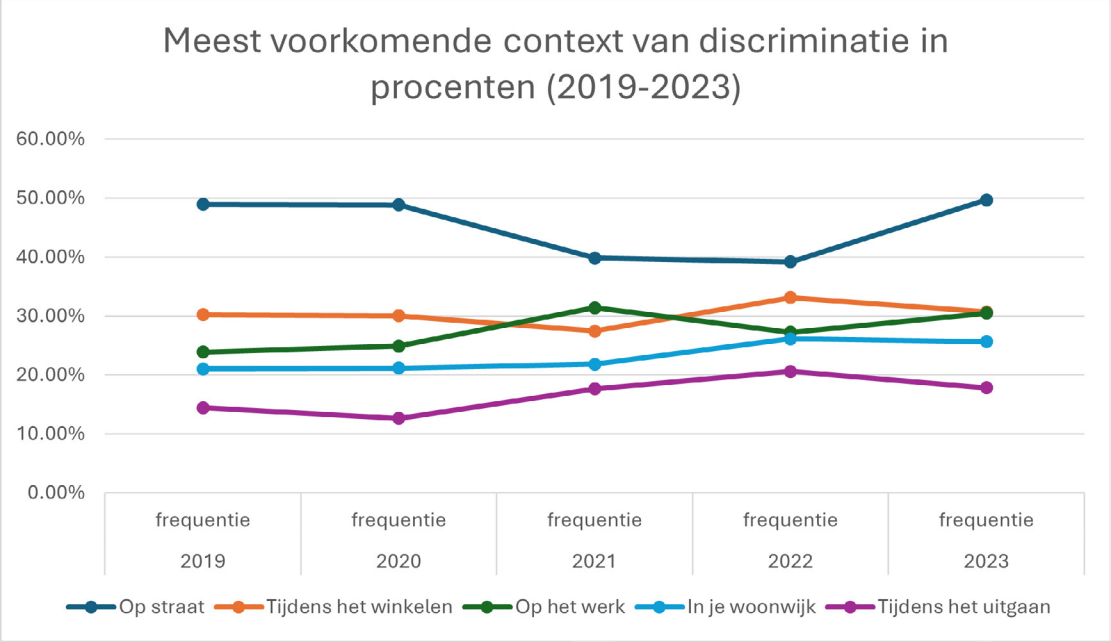

[discriminatiewijzer.nl]